

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi veronlisäyksestä ja viivekorosta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi väliaikaisesti veronlisäyksestä ja viivekorosta annettua lakia siten, että maksujärjestelyn tai maksunlykkäyksen kohteena olevalle verolle laskettavaa viivästyskorkoa tai viivekorkoa alennettaisiin määräaikaisesti. Ehdotus liittyy pääministeri Sanna Marinin hallituksen toimiin, joilla helpotetaan koronavirusepidemian vuoksi taloudellisiin vaikeuksiin ajautuneiden yritysten tilannetta.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	3
2.1 Verojen maksujärjestely ja lykkäys	3
2.2 Viivästyskorko ja viivekorko	6
3 Tavoitteet	6
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	7
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	7
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	7
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	7
4.2.1.1 Yritysvaikutukset	7
4.2.1.2 Vaikutukset julkiseen talouteen	8
4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	10
5 Säännöskohtaiset perustelut.....	10
6 Lakia alemman asteinen sääntely	11
7 Voimaantulo	12
8 Suhde muihin esityksiin.....	12
8.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä.....	12
8.2 Suhde talousarvioesitykseen	12
LAKIEHDOTUS	13
Laki veronlisäyksestä ja viivekorosta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta	13

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Koronaviruksen ja sen aiheuttaman COVID-19 taudin leviäminen maailmanlaajuisesti pandemiaksi aiheuttaa suuria vaikutuksia Suomen ja koko maailman talouteen. Viruksen leviämisen hillitsemiseksi on toteutettu ympäri maailman rajoittavia toimenpiteitä, joilla pyritään minimoimaan sosiaalista kanssakäymistä. Valtiot ovat myös sulkeneet rajojaan matkustajaliikenteeltä. Suomessa valtioneuvosto totesi 16.3.2020 yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa, että maassa vallitsevat poikkeusolot koronavirustilanteen vuoksi. Valtioneuvosto antoi 17.3.2020 kaksi valmiuslaissa tarkoitettujen toimivaltuuksien käyttöönottoa koskevaa asetusta.

Hallitus on päättänyt rajoitustoimenpiteistä koronavirustilanteen hoitamiseksi Suomessa. Toimenpiteiden tarkoituksena on suojata väestöä sekä turvata yhteiskunnan ja talouselämän toiminta.

Koronavirusepidemian leviäminen ja sen johdosta väestön suojelemiseksi toteutetut rajoitustoimenpiteet aiheuttavat vakavia vaikeuksia monille yrityksille. Erityisesti matkailu-, ravintola- ja muiden palvelualojen yritysten palvelujen kysyntä on romahtanut. Myynnin pysähtyessä yritysten maksuvalmius on uhattuna. Erityisen vaikea tilanne on pienillä ja keskisuurilla yrityksillä. Hallitus on ryhtynyt toimenpiteisiin, joilla pyritään turvaamaan yritysten rahoitus akuutissa kriisitilanteessa. Verotuksen osalta yritysten tilannetta pyritään auttamaan maksujärjestelyn ja maksunlykkäyksen ehtoja helpottamalla.

1.2 Valmistelu

Esitys on valmisteltu valtiovarainministeriössä. Esitys on käsitelty kunnallistalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa. Asian kiireellisyyden vuoksi esityksestä ei ole pyydetty lausuntoja.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Verojen maksujärjestely ja lykkäys

Veronkantolain (11/2018) 41 §:ssä säädetään verojen perintäkeinoista. Pykälän 1 momentissa on lueteltu keinoja, joihin Verohallinto voi verojen perimiseksi ryhtyä selvitettyään verovelvollisen maksukykyä ja tarkoituksenmukaista perintäkeinoja. Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan Verohallinto voi ryhtyä verojen perimiseksi verojen maksujärjestelyyn.

Maksujärjestelyn edellytyksistä on säädetty tarkemmin lain 43 §:ssä. Pykälän 1 momentin mukaan Verohallinto voi ryhtyä 41 §:ssä tarkoitettuun maksujärjestelyyn, jos verovelvollisen veronmaksukyky on tilapäisesti alentunut elatusvelvollisuuden, työttömyyden, sairauden tai heikentyneen maksuvalmiuden taikka muun erityisen syyn vuoksi. Pykälän 2 momentin mukaan maksujärjestely tehdään sillä ehdolla, että se ei estä palautusten käyttämistä maksujärjestelyn kohteena olevan määrän sekä sille mahdollisesti perittävän koron suorituksiksi. Pykälän 3 momentissa on säädetty, että maksujärjestely on erittäin painavista kohtuussyistä mahdollista tehdä myös siten, että korkoa ei peritä. Pykälän 4 momentti sisältää valtuutussäännöksen, jonka mukaan Verohallinto voi antaa tarkempia määräyksiä maksujärjestelyyn ryhtymisestä, maksuajasta, maksujärjestelyn turvaavasta vakuudesta sekä muusta maksujärjestelyssä noudatettavasta menettelystä.

Verohallinto on antanut päätöksen maksujärjestelyssä noudatettavasta menettelystä (1017/2019). Päätöksen 1 §:n mukaan Verohallinto voi verojen kerryttämiseksi ryhtyä maksujärjestelyyn tilapäisiin maksuvaikeuksiin joutuneen verovelvollisen kanssa sen sijaan, että verot lähetettäisiin ulosottoperintään tai ryhdyttäisiin muihin perintätoimiin. Maksujärjestely tehdään Verohallinnon kantamista veroista lukuun ottamatta valmisteverotuslaissa (182/2010) tai autoverolaissa (1482/1994) tarkoitettuja veroja, joita koskevat vastaavina järjestelyinä lykkäysveron maksamiselle ja suorittamiselle. Ryhtyessään maksujärjestelyyn Verohallinto laatii ja lähettää verovelvolliselle maksuaikataulun, jonka mukaisesti verot on suoritettava maksujärjestelyssä määriteltyinä tasaerinä.

Päätöksen 2 §:ssä on määräykset maksujärjestelyn esteistä. Maksujärjestelyyn ei ryhdytä, jos verovelvollisella on ulosotossa perittävänä veroja, verovastuisiin perustuvia verovelkoja tai muita Verohallinnon saatavia taikka aikaisemmin tehtyyn maksujärjestelyyn sisältyneitä veroja edelleen maksamatta tai verovelvollinen on laiminlyönyt verotusta koskevan ilmoittamisvelvollisuuden. Maksujärjestelyyn ei myöskään ryhdytä, jos verovelvollisella on voimassa yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/1993) tai yrityksen saneerauksesta annetun lain (47/1993) mukainen maksuohjelma, johon sisältyy Verohallinnon perittäväksi kuuluvia veroja. Verohallinto voi lisäksi olla ryhtymättä maksujärjestelyyn, jos lisämaksuajan myöntäminen ei muusta syystä ole tarkoituksenmukaista verojen kerryttämisen kannalta.

Päätöksen 4 §:n mukaan vakuudettoman maksujärjestelyn enimmäisaika on kaksi vuotta. Jos maksujärjestelylle on asetettu vakuus, maksuaika voi olla pidempi. Maksuaika on määriteltävä kuitenkin siten, että verot eivät vanhene maksujärjestelyn voimassaolon aikana. Päätöksen 5 §:n mukaan maksujärjestelyn ajalta peritään laissa säädetyt viive- tai viivästyskorot. Maksujärjestely voi olla erittäin painavista kuten luonnollisen henkilön kokonaistilanteeseen tai yritystoiminnan jatkuvuuden turvaamiseen liittyvistä kohtuussyistä myös koroton.

Päätöksen 7 §:ssä on määrätty maksujärjestelyn raukeamisesta. Maksujärjestely raukeaa, jos verovelvollinen ei suorita maksuja maksuaikataulun mukaisesti, verovelvolliselle syntyy uutta verovelkaa tai jos verovelvollinen laiminlyö verotusta koskevan ilmoittamisvelvollisuuden. Verohallinto voi lisäksi rauettaa maksujärjestelyn muusta painavasta syystä, jos verojen kertymisen voidaan olettaa vaarantuvan. Päätöksen mukaan maksujärjestely voidaan uusida vain, jos maksujärjestelyn raukeaminen on johtunut viranomaisen virheestä tai muusta erittäin painavasta perustellusta syystä.

Maksujärjestelyssä maksuvaikeuksissa oleva verovelvollinen voi saada lisäaikaa erääntyneiden verojen maksamiselle. Jos verovelvollinen noudattaa maksujärjestelyn ehtoja, Verohallinto ei lähetä maksujärjestelyyn kuuluvaa veroa ulosottoon. Voimassa olevan maksujärjestelyn aikana yritystä ei myöskään poisteta ennakkoperintärekisteristä, eikä maksujärjestelyyn sisältyvää verovelkaa julkaista verovelkarekisterissä tai protestilistalla.

Maksujärjestelypyyntöä harkitessaan Verohallinto arvioi verovelvollisen aiempaa velvoitteiden noudattamista, maksuvaikeuksien tilapäisyyttä sekä verovelvollisen mahdollisuuksia noudattaa ehdotettua maksujärjestelyä. Maksujärjestelyä tehtäessä siihen sisällytetään kaikki erääntyneet verovelat sekä jo tiedossa olevat lähitulevaisuudessa erääntyvät verot. Maksujärjestelyn tekemisen jälkeen siihen ei voi lisätä uusia veroja, jotka eivät sisälly maksujärjestelyyn. Uusien maksujärjestelyn aikana erääntyvien verojen maksamista edellytetään niille säädettyinä eräpäivinä tai hyvin pian sen jälkeen, muuten maksujärjestely raukeaa. Maksujärjestelyssä maksuohjelmaan kuuluvia verovelkoja lyhennetään pääsääntöisesti kuukausittaisina tasaerinä. Vain yksityishenkilöillä lyhennysten väli voi olla pidempi. Maksujärjestelyn ensimmäisen lyhennyserän maksamista edellytetään aina enintään kuukauden kuluttua maksujärjestelyn tekemisestä.

Se, että veroja ei voida lisätä maksujärjestelyyn sen tekemisen jälkeen, perustuu maksuvaikeuksien tilapäisyyden arviointiin. Maksujärjestely on kertaluonteinen toimenpide, jolla maksuvaikeudet tulisi saada hallintaan ja uudet verot maksettua ajallaan. Vaatimus lyhennysten aloittamisesta enintään kuukauden kuluttua maksujärjestelyn tekemisestä perustuu edellytykseen, että verovelvollinen kykenee noudattamaan maksujärjestelyä siten, että vero kertyy muita perintätoimenpiteitä todennäköisemmin.

Valmisteverotuslain 105 §:n 3 momentin mukaan Verohallinto voi hakijasta riippumattomien poikkeuksellisten olosuhteiden tai veronmaksukyvyyn olennaisen alentumisen takia tai muusta erityisestä syystä hakemuksesta myöntää veron maksamisen lykkäystä. Jos kyse on Tullin toimivaltaan kuuluvasta valmisteverotuksesta, maksunlykkäystä koskevan hakemuksen käsittelee Tulli. Lykkäys myönnetään ehdolla, että lykätyn määrän suorittamisesta annetaan lykättyä määrää vastaava vakuus. Lykkäys voidaan kuitenkin myöntää vakuutta vaatimatta maksettavan määrän vähäisyyden tai lykkäysajan lyhyden takia taikka muusta erityisestä syystä. Lykätylle veron määrälle peritään korkoa, jonka määrään sovelletaan veronlisäyksestä ja viivekorosta annetun lain (1556/1995) 4 §:ää. Lykkäys voidaan myöntää kuitenkin ilman korkoa, jos koron periminen olisi ilmeisen kohtuutonta. Pykälän 4 momentin mukaan valtiovarainministeriö voi ottaa periaatteellisesti tärkeän asian ratkaistavakseen.

Autoverolain 50 §:n 3 momentin mukaan Verohallinto voi erityisistä syistä valtiovarainministeriön määräämin ehdoin hakemuksesta myöntää lykkäystä veron suorittamiselle. Liikenne- ja viestintävirasto ratkaisee hakemuksen, joka koskee sen maksuunpanemaa veroa. Valtiovarainministeriö voi ottaa lykkäysasian ratkaistavakseen. Ministeriö määrää tällöin lykkäysehdot hakemukseen antamassaan päätöksessä.

Ajoneuvoverolain (1281/2003) 61 §:n mukaan Liikenne- ja viestintävirasto voi erityisestä syystä hakemuksesta määräämillään ehdoilla kokonaan tai osittain vapauttaa tai myöntää lykkäyksen suoritettun tai suoritettavan ajoneuvoveron ja sille laskettavan koron suorittamisesta. Virasto tai valtiovarainministeriö on oikeutettu saamaan muilta veroviranomaisilta tarvittavat tiedot huojennusasian ratkaisemiseksi. Tulli ratkaisee ajoneuvoverolain 38 §:ssä tarkoitettua kiinteää ja kulutusveroa koskevat vapautus- tai lykkäyshakemukset. Veronmaksun lykkäys myönnetään valtiovarainministeriön määräämillä ehdoilla.

Polttoainemaksusta annetun lain (1280/2003) 31 §:n 2 momentin mukaan Liikenne- ja viestintävirasto voi hakemuksesta myöntää erityisistä syistä lykkäystä polttoainemaksun suorittamiselle valtiovarainministeriön määräämin ehdoin. Valtiovarainministeriö voi ottaa lykkäysasian ratkaistavakseen.

Valtiovarainministeriö on antanut asetuksen eräiden verojen lykkäyksen ehdoista (1044/2012) Asetusta sovelletaan autoverolain, ajoneuvoverolain ja polttoainemaksusta annetun lain perusteella käsiteltäviin maksunlykkäyksiin. Asetuksen 3 §:n mukaan verolle, maksulle tai vastaavanlaiselle suoritukselle, jonka maksamiselle on myönnetty lykkäystä, peritään lykkäysajalta korkoa, joka lasketaan siten kuin veronlisäyksestä ja viivekorosta annetun lain 4 §:ssä viivekorosta säädetään. Erityisen painavista kohtuussyistä lykkäys voidaan kuitenkin myöntää ilman korkoa.

Koronavirusepidemian vuoksi taloudellisiin vaikeuksiin ajautuneiden yritysten tilanteessa maksuvaikeuksien tilapäisyyttä ja tarkoituksenmukaisinta perintäkeinoa on perusteltua arvioida normaalitylanteesta poikkeavasti. Yritysten myynnin supistuessa rajusti, niiden toimintaedellytysten turvaaminen saattaa vaatia tilapäisen jakson, jolloin veroja ei makseta lainkaan.

2.2 Viivästyskorko ja viivekorko

Viivästyskorosta ja sen laskemisesta säädetään veronlisäyksestä ja viivekorosta annetun lain 5 a ja 5 b §:ssä. Lain 5 a §:n 1 momentin mukaan maksamatta jätetyille veronkantolain soveltamisalaan kuuluvalla verolla sekä verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995) 57 §:ssä tarkoitettujen verotuksen oikaisun yhteydessä määrättävälle verolle lasketaan viivästyskorkoa. Viivästyskorko on kutakin kalenterivuotta edeltävän puolivuotiskauden korkolain (633/1982) 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko lisättyinä seitsemällä prosenttiyksiköllä.

Lain 5 b §:n 1 momentin mukaan viivästyskorko lasketaan maksamatta olevalle verolle eräpäivää seuraavasta päivästä veron suorittamispäivään.

Koron laskemiseen valmisteverojen, autoveron, ajoneuvoveron tai polttoainemaksun maksunlykkäyksissä sovelletaan veronlisäyksestä ja viivekorosta annetun lain 4 §:ää. Lain 4 §:n mukaan maksuunpannulle ja maksettavaksi erääntyneelle maksamattomalle verolle lasketaan viivekorko, joka on määrältään kutakin kalenterivuotta edeltävän puolivuotiskauden korkolain 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko lisättyinä seitsemällä prosenttiyksiköllä, yhteensä kuitenkin vähintään kolme euroa. Maksunlykkäysajalta perittävän koron peruste on siis pääsääntöisesti sama kuin muussa verotuksessa sovelletun viivästyskoron.

Korkolain 12 §:n mukaan tässä laissa tarkoitettu viitekorko on Euroopan keskuspankin viimeimpään perusrahoitusoperaatioon ennen kunkin puolivuotiskauden ensimmäistä kalenteripäivää soveltama korko pyöristettynä ylöspäin lähimpään seuraavaan puoleen prosenttiyksikköön. Kyseisen puolivuotiskauden ensimmäisenä kalenteripäivänä voimassa olevaa viitekorkoa sovelletaan seuraavien kuuden kuukauden ajan. Lain 12 a §:n mukaan Suomen Pankin on viipymättä julkaistava Suomen säädöskokoelmassa ilmoitus 12 §:ssä tarkoitettua viitekorkoa ja sen voimassaoloajasta.

Suomen Pankin ilmoittama viitekorko ajalle 1.7.–31.12.2019 on 0 prosenttia (Suomen Pankin ilmoitus viitekorkosta ja viivästyskorosta, 792/2019). Ajalle 1.7.2019–31.12.2019 ilmoitettua viitekorkoa sovelletaan verotuksessa 1.1.2020–31.12.2020. Veronlisäyksestä ja viivekorosta annetun lain 4 §:ssä tarkoitettu viivekorko ja 5 a §:ssä tarkoitettu viivästyskorko on ajalla 1.1.2020–31.12.2020 siten 7 prosenttia.

Maksujärjestelyssä verovelvollinen ei vapaudu viivästysseuraamusten maksamisesta. Maksujärjestelyn ajalta maksujärjestelyyn kuuluvista veroista peritään veronlisäyksestä ja viivekorosta annetun lain 5 a §:ssä säädetty viivästyskorko, joka vuonna 2020 on 7 prosenttia. Vain erittäin painavista kohtuussyistä maksujärjestely on mahdollista tehdä myös siten, että viivästyskorkoa ei peritä. Viivästyskoron perimättä jättäminen on erittäin poikkeuksellista.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on hillitä koronavirusepidemian leviämisen ja väestön suojelemiseksi toteutettujen rajoitustoimenpiteiden seurauksena yrityksille aiheutuneita maksuvaikeuksia. Koronavirusepidemian johdosta moni yritys joutuu talousvaikeuksiin myynnin ja kassavirran tyrehtyessä. Tilanne on vaikea erityisesti pienille ja keskisuurille yrityksille. Yritysten talousvaikeudet vaikuttavat suoraan niiden kykyyn suoriutua verojen maksamisesta. Jos yritykset eivät pysty maksamaan veroja ajallaan eräpäivänä, Verohallinnon velvollisuutena on ryhtyä veronkantolain mukaisiin perintätoimiin verojen perimiseksi. Verojen maksujärjestely on yksi veronkantolaissa mainituista Verohallinnon käytettävissä olevista perintätoimista. Maksujärjestelyn avulla tilapäisiin maksuvaikeuksiin joutunut yritys voi saada lisää maksuaikaa veroille.

Hallituksen tavoitteena on helpottaa koronavirusepidemian johdosta talousvaikeuksiin joutuneiden yritysten tilannetta ja siten välttää muutoin elinkelpoisten yritysten konkurssseja. Esitys liittyy hallituksen toimenpiteisiin, joiden tavoitteena on turvata työpaikkoja ja ihmisten toimeentuloa sekä helpottaa yritysten talustilannetta.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että maksujärjestelyn tai maksunlykkäyksen kohteena olevista veroista maksettavaa viivästyskorkoa tai viivekorkoa alennettaisiin väliaikaisesti kolmella prosenttiyksiköllä. Muutos olisi määräaikainen ja koskisi 1.3.2020 tai sen jälkeen erääntyneitä veroja. Muutoksen ajallinen soveltamisrajaus liittyy koronavirusepidemian leviämiseen ja sen yrityksille aiheuttamien taloudellisten vaikeuksien kärjistymiseen maaliskuun 2020 aikana. Alennettu viivästyskorko voisi siten koskea esimerkiksi tammikuun 2020 verokauden arvonlisäveroa ja helmikuussa 2020 pidätettyjä ennakonpidätyksiä, joiden maksupäivä oli 12.3.2020.

Alempaa korkoa sovellettaisiin maksujärjestelyihin ja maksunlykkäyksiin, jotka on tehty lain voimaantulon jälkeen, ja joita koskeva hakemus tehdään viimeistään 31.8.2020. Muutos olisi tarkoitettu määräaikaiseksi ja sen tarkoituksena olisi osaltaan tukea maksuvaikeuksiin joutuneita yrityksiä selviämään koronavirusepidemian aiheuttamasta äkillisestä kassavirran tyrehtymisestä. Koska kysymyksessä olisi merkittävä poikkeus viivästyskoron tai viivekoron määrään muihin verovelkoihin verrattuna, ehdotettu säännös olisi määräaikainen ja sitä voitaisiin käytännössä soveltaa kuuden kuukauden (1.3.2020-31.8.2020) ajanjakson aikana erääntyviin veroihin.

Samalla kun viivästyskorkoa alennettaisiin väliaikaisesti, Verohallinto helpottaisi omilla toimillaan maksujärjestelyn ehtoja. Tällaiset toimenpiteet liittyisivät muun ohessa maksuohjelman maksuerien aikatauluun sekä mahdollisuuteen lisätä uusia veroja voimassa olevaan maksujärjestelyyn. Maksuohjelman ensimmäinen erä voitaisiin esimerkiksi ajoittaa kolmen kuukauden päähän maksujärjestelyn hakemisesta. Tällä helpotettaisiin yrityksen selviämistä akuutista kassakriisistä, kun maksuohjelman ensimmäinen maksuerä olisi nykytilasta poiketen pidemmällä kuin kuukauden päästä maksuohjelman hakemisesta. Lisäksi maksuohjelmaan olisi mahdollista lisätä jälkikäteen maksuohjelman tekemisen jälkeen erääntyneitä veroja epidemian pahimman keston ajan. Nykyisin maksuohjelma raukeaa, jos verovelvolliselle syntyy maksuohjelman aikana uutta verovelkaa.

Esityksessä ehdotettu lakimuutos ja Verohallinnon muutokset maksujärjestelymenettelyyn muodostavat kokonaisuuden, jolla helpotetaan maksuvaikeuksiin joutuneiden yritysten vaikeaa asemaa. Joustavammalla menettelyllä tavoitellaan, että muutoin elinkelpoinen yritys voisi välttyä konkurssilta ja selviytyä lopulta myös verovelvoitteistaan maksujärjestelyn tuoman maksuajan turvin.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

4.2.1.1 Yritysvaiikutukset

Esityksen tavoitteena on helpottaa koronavirusepidemian takia maksuvaikeuksiin joutuneiden yritysten tilannetta. Tavoitteena on, yhdessä hallituksen muiden yrityksiä tukevien toimien

kanssa, auttaa yrityksiä selviämään kriisitilanteen yli ja siten välttämään konkurssseja. Koronavirusepidemia ja väestön suojelemiseksi toteutetut rajoitustoimenpiteet aiheuttavat vakavia vaikeuksia erityisesti pienille ja keskisuurille yrityksille. Maksujärjestelyn ehtojen helpottamisella ja maksujärjestelyyn kuuluvien verojen viivästyskorkojen alentamisella pyritään helpottamaan vaikeimmassa asemassa olevien yritysten tilannetta.

4.2.1.2 Vaikutukset julkiseen talouteen

Esityksen taloudellisia vaikutuksia arvioitaessa huomioon on otettu sekä maksujärjestelyyn ehdotettu lakimuutos viivästyskorkojen alentamisesta että Verohallinnon toteuttamat helpotukset maksujärjestelymenettelyn ehtoihin. Nämä toimenpiteet muodostavat yhdessä kokonaisuuden, jolla pyritään helpottamaan maksuvaikeuksiin joutuneiden yritysten asemaa ja siten välttämään muutoin elinkelpoisten yritysten konkurssseja. Esityksessä ehdotetun viivästyskorkojen alentamisen vaikutuksia julkiseen talouteen ei ole mahdollista arvioida itsenäisesti ilman, että huomioon otetaan samalla Verohallinnon menettelyyn tekemät muutokset.

Verohallinto teki vuonna 2019 maksujärjestelyä noin 40 000 verovelvolliselle. Näistä henkilöasiakkaita oli noin 29 000 ja osakeyhtiöitä noin 9 000. Keskimäärin maksujärjestelyyn kuuluvien verojen määrä oli noin 11 800 euroa. Määrä kuitenkin vaihteli merkittävästi sen mukaan, mikä verovelvollisen oikeudellinen muoto oli. Henkilöasiakkaiden maksujärjestelyn suuruus oli keskimäärin 4 500 euroa, kun osakeyhtiöillä maksujärjestelyyn kuului veroja keskimäärin noin 29 000 euroa. Yhteensä maksujärjestelyjä tehtiin viime vuonna noin 540 miljoonalle eurolle, joista noin puolet arvonlisäverolle. Euromääräisesti seuraavaksi eniten maksujärjestelyjä tehtiin ennakonpidätyksille ja henkilöasiakkaiden tuloveroille. Maksuohjelmat sisälsivät keskimäärin 10,5 maksuerää. Tavallisimmat maksujärjestelyjen kestot olivat kuitenkin 12 ja 24 kuukautta.

Arviota maksujärjestelyn viivästyskorkoon ja menettelyyn ehdotettujen muutosten vaikutuksista maksujärjestelyjen lukumääriin ja maksujärjestelyn piiriin kuuluvien verojen yhteismäärään ei voida perustaa viime vuonna tehtyjen maksujärjestelyjen tietoihin. Koronavirusepidemian aiheuttamat olosuhteet yrityksille ovat täysin poikkeuksellisia, eikä kriisitilanteen kehittymistä ja kestoja voida varmuudella ennakoita. Tämä tekee ehdotettujen muutosten vaikutusten arvioimisesta erittäin vaikeaa. Esimerkiksi sen arvioiminen on mahdotonta, kuinka moni yritys turvautuu maksujärjestelyyn tässä kriisitilanteessa. Käytettävissä ei myöskään ole sellaisia aineistoja, joiden perusteella esityksen vaikutuksia voisi laskea.

Vuosien 2008 ja 2009 finanssikriisin aikana Ruotsissa otettiin käyttöön tilapäisesti ennakonpidätysten ja muiden työnantajasuoritusten maksun lykkäämistä koskeva menettely, joka muistuttaa tietyiltä osin nyt Suomeen ehdotettuja menettelymuutoksia. Silloin lykkäysmahdollisuutta käyttivät hyväkseen yritykset, jotka vastasivat seitsemää prosenttia yksityisen sektorin palkkasummasta. Ruotsissa on ehdotettu vastaavan säännöksen soveltamista myös nyt koronavirusepidemian yhteydessä. Ruotsin tuoreen lakiehdotuksen vaikutusarviot perustuvat siihen, että maksunlykkäys kohdistuisi myös nykyisessä tilanteessa seitsemään prosenttiin lykkäyksen kohteena olevista veroista ja maksuista.

Maksujärjestelyssä verovelvollinen saa lisää maksuaikaa järjestelyyn kuuluville veroille. Veronsaajien näkökulmasta tämä tarkoittaa, että verot tilitetään myöhemmin. Maksujärjestelyssä verovelvollinen voi saada maksuaikaa enintään 24 kuukautta. Maksujärjestelyn myötä vuoden 2020 verotuloja siirtyy vuosille 2021 ja 2022. Kysymyksessä ei siis olisi tilanne, jossa verotulot jäisivät kokonaan saamatta. Maksujärjestelyyn liittyy kuitenkin riski siitä, että verovelvollinen ei pysty maksamaan maksuohjelman mukaisia maksuja. Riski on sitä suurempi, mitä pidempi maksuohjelman kesto on. Jos maksujärjestelyssä ollut yritys menee konkurssiin, jäävät verotu-

lot lopullisesti saamatta. Toisaalta ehdotettujen muutosten keskeisenä tavoitteena on yrittää estää yritysten konkurssseja. Ilman maksujärjestelymenettelyyn tehtäviä muutoksia useampi yritys todennäköisesti tekisi konkurssin.

Viivästyskoron alentamisen sekä maksujärjestelymenettelyn ja maksulykkäysmenettelyn ehtojen helpottamisen vaikutuksia verokertymiin on erittäin vaikea arvioida. Poikkeuksellisessa tilanteessa sekä koko vuoden verotulokertymien että niiden kuukausittaisen ajoittumisen ennustaminen on erittäin vaikeaa. Lisäksi ei tiedetä, miten moni veronmaksaja hakeutuisi maksujärjestelymenettelyn ja maksunlykkäysmenettelyn piiriin. Edellä kuvattuun Ruotsin esimerkkiin perustuen vaikutusarviossa oletetaan, että 10 prosenttia yksityisen sektorin yritysten veroista tulisi menettelyjen piiriin. Arvioitu osuus on hieman korkeampi kuin Ruotsin arviossa käytetty 7 prosenttia, koska Suomessa perittävä viivästyskorkeus on hieman matalampi kuin vastaava korkeus Ruotsissa. Tämän perusteella voidaan arvioida maksajien hieman helpommin hakeutuvan menettelyjen piiriin.

Jos maksujärjestelymenettelyn piiriin tulisi 10 prosenttia veroista, vuoden 2020 verokertymien arvioidaan alenevan yhteensä noin 1 406 miljoonalla eurolla. Valtion verotulot alenisivat noin 766 miljoonalla eurolla, kuntien noin 552 miljoonalla eurolla, seurakuntien noin 30 miljoonalla eurolla ja Kansaneläkelaitoksen noin 58 miljoonalla eurolla. Vuoden 2021 verokertymien arvioidaan vastaavasti kasvavan 1 406 miljoonalla eurolla. Valtion verotulot kasvaisivat noin 766 miljoonalla eurolla, kuntien noin 552 miljoonalla eurolla, seurakuntien noin 30 miljoonalla eurolla ja Kansaneläkelaitoksen noin 68 miljoonalla eurolla. Muutoksen johdosta vuosina 2020 ja 2021 kertyisi noin 60 miljoonaa euroa korkoa maksujärjestelyn piirissä olleiden verojen perusteella. Alla olevassa taulukossa esitetään arvio vaikutuksesta eri verolajien kertymiin.

Maksujärjestelyhuojennus	Verotulot		Korkotulot		Yhteensä	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Nykyisten maksujärjestelyjen korot	0	0	-4	0	-4	0
Ennakonpidätys	-579	579	6	21	-573	600
- Valtio	-77	77	0	3	-77	80
- Kunnat	-427	427	5	15	-422	442
- Seurakunnat	-30	30	1	1	-29	31
-Kansaneläkelaitos	-45	45	0	2	-45	47
Yhteisöjen tulovero	-139	139	1	5	-138	144
- Valtio	-94	94	1	3	-93	97
- Kunnat	-45	45	0	2	-45	47
Arvonlisävero	-571	571	6	20	-565	591
Vakuutusmaksuvero	-24	24	0	1	-24	25
Työnantajan sairausvakuutusmaksu	-13	13	0	1	-13	14
Kiinteistövero	-80	80	0	3	-80	83
Yhteensä	-1 406	1 406	9	51	-1 397	1 457

Valmiste-, auto- ja ajoneuvoverojen osalta vaikutukset ovat todennäköisesti vähäisiä. Suuri osa valmisteveroista kertyy suurilta yrityksiltä, jotka yleensä maksavat valmisteverot ajallaan ja jotka eivät ole sellaisia tahoja, jotka todennäköisemmin joutuvat maksuvaikeuksien piiriin. Verot kohdistuvat myös osin sellaisiin tuotteisiin, joiden kysyntään pandemiassa ei ole erityisen suurta vaikutusta. Myös auto- ja ajoneuvoverojen osalta vaikutukset voivat jäädä arvioitua pienemmiksi. Ajoneuvoveron maksajista valtaosa on kotitalouksia. Maksunlykkäyksen sijasta ajoneuvoveron maksaminen voidaan jo nykyisin jaksottaa enintään neljään maksuerään. Myös maksunlykkäykset jäisivät useimmiten lyhytkestoisiksi.

Jos myös valmiste-, auto- ja ajoneuvoveron osalta oletettaisiin, että 10 prosenttia verokertymästä olisi tämän menettelyn piirissä, maksunlykkäyshuojennus vähentäisi näiden verojen osalta vuoden 2020 verokertymiä noin 275 miljoonalla eurolla. Vuoden 2021 verokertymä puolestaan kasvaisi vastaavilla oletuksilla noin 275 miljoonalla eurolla. Nämä muutokset kohdistuisivat pelkästään valtion verotuloihin. Tällöin vuosina 2020 ja 2021 kertyisi muutoksen johdosta noin 11 miljoonaa euroa korkoa maksunlykkäyksen piirissä olleiden verojen perusteella.

Viivästyskoron alentamisesta sekä maksujärjestelymenettelyn ja maksunlykkäysmenettelyn ehtojen helpottamisesta seuraava verokertymien alentuminen ajoittuisi vuoden 2020 maaliskuusta elokuuhun. Vastaavasti verokertymien kasvaminen ajoittuisi vuoden 2020 syyskuusta vuoden 2021 syyskuuhun, jos maksujärjestelyjen kesto olisi 12 kuukautta. Jos osassa maksujärjestelyistä kesto olisi pidempi kuin 12 kuukautta, verokertymien kasvu ajoittuisi vuosille 2020, 2021 ja 2022.

Jos maksujärjestelymenettelyn ja maksunlykkäysmenettelyn piiriin tulisi 20 prosenttia veroista, vuoden 2020 verokertymät alenisivat yhteensä 2 794 miljoonalla eurolla ja vuoden 2021 kertymät vastaavasti kasvaisivat 2 914 miljoonalla eurolla mukaan lukien viivästyskorkotuotto. Vaikutusarvioissa ei ole huomioitu sitä mahdollisuutta, että osa maksujärjestelymenettelyn piiriin hakeutuvista yrityksistä saattaa tehdä konkurssin, jolloin lykättyjen verojen takaisinmaksu ei toteudu. Vaikutusarviossa ei ole myöskään huomioitu sitä, että todennäköisesti osa menettelyn piiriin tulevista veroista jäisi joka tapauksessa maksamatta ajallaan maksajien joutuessa maksuvaikkeuksiin.

Edellä esitettyihin vaikutusarvioihin liittyy huomattavaa epävarmuutta tilanteen poikkeuksellisuudesta johtuen. Valtiovarainministeriö seuraa tarkasti yhdessä Verohallinnon kanssa maksujärjestelyyn kuuluvien verojen määrän kehitystä ja muutosten vaikutuksia verontilityksiin veronsaajille.

Esityksestä kunnille aiheutuvat kunnallisveron, kiinteistöveron ja yhteisöjen tuloveron verotuottomenetykset kompensoidaan nettomääräisesti valtionosuusjärjestelmän kautta. Edellä esityksessä tehdyn arvion mukaan vuonna 2020 kompensoitavan veron määrä olisi yhteensä 547 miljoonaa euroa. Kunnallisveroa tästä olisi 422 miljoonaa euroa. Yhteisöjen tuloveron osuus puolestaan olisi 45 miljoonaa euroa ja kiinteistöveron osuus 80 miljoonaa euroa. Valtionosuuksien muuttamisesta annetaan erillinen esitys. Koska kysymys olisi verotulojen siirtymisestä vuodelta 2020 eteenpäin, perittäisiin vuoden 2021 verotulojen lisäys vastaavasti takaisin valtionosuusjärjestelmän kautta. Arvion mukaan takaisin perittävän valtionosuuden määrä olisi yhteensä 572 miljoonaa euroa. Kunnallisveroa tästä olisi 442 miljoonaa euroa. Yhteisöjen tuloveron osuus puolestaan olisi 47 miljoonaa euroa ja kiinteistöveron osuus 83 miljoonaa euroa. Määriin sisältyvät maksujärjestelyihin liittyvät vuonna 2021 kunnille tilitetyt verot ja niille maksetut viivästyskorot, jotka on myös tilitetty kunnille.

4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Taloudellinen kriisitilanne ja ehdotetut muutokset lisäävät verojen maksujärjestelyjen kysyntää. Lisääntynyt maksujärjestelyjen kysyntä kasvattaa myös Verohallinnon sekä Liikenne- ja viestintäviraston työmäärää.

5 Säännöskohtaiset perustelut

4 §. *Viivekorko.* Pykälässä säädetään muulle kuin veronkantolain soveltamisalaan kuuluvalla maksuunpannulle ja maksettavaksi erääntyneelle maksamattomalle verolle laskettavasta korosta. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi väliaikainen 3 ja 4 momentti. Pykälän 3 momentissa

säädettäisiin, että valmisteverotuslaissa, autoverolaissa, ajoneuvoverolaissa ja polttoainemaksusta annetussa laissa tarkoitetun maksunlykkäyksen kohteena olevalle verolle ja maksulle eräpäivän jälkeiseltä ajalta laskettava viivekorko olisi kutakin kalenterivuotta edeltävän puolivuotiskauden korkolain 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko lisättynä neljällä prosenttiyksiköllä, yhteensä kuitenkin vähintään kolme euroa. Kyse olisi poikkeuksesta 1 momenttiin, jonka mukaan viivekorko on korkolain 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko lisättynä seitsemällä prosenttiyksiköllä, yhteensä kuitenkin vähintään kolme euroa.

Maksunlykkäyksiin liittyvää alennettua viivekorkoa laskettaisiin 1.3.2020 tai sen jälkeen erääntyville veroille ja maksuille, mistä säädettäisiin pykälään lisättävässä *4 momentissa*. Säännöstä sovellettaisiin sellaisiin lykkäyksiin, joita koskeva hakemus tehdään lain voimassaoloaikana eli viimeistään 31.8.2020. Alennettua viivekorkoa sovellettaisiin koko maksuohjelman ajan, myös 31.8.2020 jälkeen erääntyviin maksuohjelman maksueriin.

5 e §. *Maksujärjestelyn kohteena olevalle verolle laskettava viivästyskorko.* Veronlisäyksestä ja viivekorosta annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi väliaikainen 5 e §. Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin, että veronkantolain 41 §:ssä tarkoitetun maksujärjestelyn kohteena olevalle verolle eräpäivän jälkeiseltä ajalta laskettava viivästyskorko on kutakin kalenterivuotta edeltävän puolivuotiskauden korkolain 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko lisättynä neljällä prosenttiyksiköllä. Kysymyksessä olisi poikkeus 5 a §:n pääsäännöstä, jonka mukaan viivästyskorko on korkolain 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko lisättynä seitsemällä prosenttiyksiköllä.

Ehdotettu säännös soveltuisi veronkantolain soveltamisalaan kuuluvien verojen maksujärjestelyihin. Maksujärjestelyn voisi siten saada alemmalla viivästyskorolla esimerkiksi arvonlisäverolle tai työnantajan ennakonpidätyksiin. Säännöksen soveltamista ei rajattaisi verovelvollisryhmittäin. Alennettu viivästyskorko soveltuisi siten niin luonnollisille henkilöille kuin yritysasiakkaille tehtyihin maksujärjestelyihin. Ehdotettu säännös ei soveltuisi viivästyskorkoon, joka lasketaan verotusmenettelystä annetun lain 57 §:ssä tarkoitetun verotuksen oikaisun yhteydessä määrättävälle verolle. Jos maksujärjestelyyn kuuluisi tällaisia veroja, viivästyskorko määräytyisi niiden osalta 5 a §:n 1 momentin pääsäännön mukaan.

Säännöstä maksujärjestelyyn liittyvästä alennetusta viivästyskorosta sovellettaisiin veroihin, jotka erääntyvät tai ovat erääntyneet 1.3.2020 tai sen jälkeen. Säännös soveltuisi maksujärjestelyihin, joita koskeva hakemus tehdään viimeistään 31.8.2020. Alennettua viivästyskorkoa sovellettaisiin koko maksuohjelman ajan. Viivästyskorko määräytyisi siis ehdotetun säännöksen mukaisesti myös siltä osin kuin maksuohjelman erät erääntyvät 31.8.2020 jälkeen.

Jos osakeyhtiö esimerkiksi hakee maksujärjestelyä 30.4.2020 ja yhtiölle myönnetään maksujärjestely 12 kuukaudeksi (31.5.2020-30.4.2021), maksueriin sisältyville veroille laskettu viivästyskorko lasketaan koko ohjelman ajan ehdotetun alemman prosentin mukaisena.

6 Lakia alemman asteinen sääntely

Verohallinto voi antaa veronkantolain 43 §:n 4 momentin perusteella tarkempia määräyksiä maksujärjestelyyn ryhtymisestä, maksuajasta, maksujärjestelyn turvaavasta vakuudesta sekä muusta maksujärjestelyssä noudatettavasta menettelystä. Verohallinto on antanut edellä mainitun valtuutusnormin nojalla päätöksen maksujärjestelyssä noudatettavasta menettelystä.

Verohallinto voi päätöstään muuttamalla toteuttaa maksujärjestelyn ehtoja helpottavat toimenpiteet.

Valtiovarainministeriön asetus eräiden verojen lykkäyksen ehdoista on sisällöltään varsin väljä ja jättää veroviranomaisille mahdollisuuden päättää maksunlykkäysten ehdoista joustavasti autoveron, ajoneuvoveron ja polttoainemaksun maksunlykkäysten osalta. Asetuksen muuttaminen ei ole tarpeen maksunlykkäysten helpottamiseksi.

Veroviranomaisten menettelyä koskevien muutosten on tarkoitus olla voimassa samanaikaisesti kuin esitetty lakimuutos.

7 Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki tulee voimaan mahdollisimman pian. Laki olisi määräaikainen ja olisi voimassa 31.8.2020 asti.

8 Suhde muihin esityksiin

8.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy hallituksen esitykseen laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta, joka on tarkoitus antaa eduskunnalle samanaikaisesti tämän esityksen kanssa.

8.2 Suhde talousarvioesitykseen

Esityksen vähentävä vaikutus vuoden 2020 tuloarvioihin on 766 miljoonaa euroa. Vaikutukset otetaan huomioon toisessa lisätalousarvioesityksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

veronlisäyksestä ja viivekorosta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään veronlisäyksestä ja viivekorosta annetun lain (1556/1995) 4 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 346/2002 ja 20/2018, väliaikaisesti uusi 3 ja 4 momentti sekä lakiin väliaikaisesti uusi 5 e § seuraavasti:

4 §

Viivekorko

Valmisteverotuslain (182/2010) 105 §:n 3 momentissa, autoverolain (1482/1994) 50 §:n 3 momentissa, ajoneuvoverolain (1281/2003) 61 §:n 1 momentissa ja polttoainemaksusta annetun lain (1280/2003) 31 §:n 2 momentissa tarkoitetun lykkäyksen kohteena olevalle verolle tai maksulle eräpäivän jälkeiseltä ajalta laskettava viivekorko on 1 momentissa säädetystä poiketen kutakin kalenterivuotta edeltävän puolivuotiskauden korkolain 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko lisättynä neljällä prosenttiyksiköllä, yhteensä kuitenkin vähintään kolme euroa.

Viivekoron määrä lasketaan 3 momentin mukaisesti, jos lykkäyksen kohteena oleva vero tai maksu on erääntynyt 1 päivänä maaliskuuta 2020 tai sen jälkeen.

5 e §

Maksujärjestelyn kohteena olevalle verolle laskettava viivästyskorko

Veronkantolain 41 §:ssä tarkoitetun maksujärjestelyn kohteena olevalle verolle eräpäivän jälkeiseltä ajalta laskettava viivästyskorko on kutakin kalenterivuotta edeltävän puolivuotiskauden korkolain 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko lisättynä neljällä prosenttiyksiköllä.

Viivästyskoron määrä lasketaan 1 momentin mukaisesti, jos maksujärjestelyn kohteena oleva vero on erääntynyt 1 päivänä maaliskuuta 2020 tai sen jälkeen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 ja on voimassa 31 päivään elokuuta 2020.

Lakia sovelletaan lain voimassaoloaikana tehtyihin maksujärjestelyihin ja maksunlykkäyksiin. Lakia sovelletaan myös maksujärjestelyihin ja maksunlykkäyksiin, joita on haettu lain voimassaoloaikana.

Helsingissä 2.4.2020

HE 33/2020 vp

Pääministeri

Sanna Marin

Valtiovarainministeri Katri Kulmuni